

در گفت و گوی تحلیلی با کیوان کثیریان:

درام قهرمان لازم دارد و قهرمان «مختار نامه» مختار است

سپیده عالم پناه: در طول این سال‌ها نقش‌های متعددی در تلویزیون این قابلیت را داشتند که در ذهن مخاطب بمانند و هر بار که بخواهیم به نامی ماندگار در بازی تلویزیونی و در نقش خصوصی فکر کنیم احتمالاً به سرعت مهدی هاشمی و «سلطان و شیان»، محمدعلی کشاورز و «پدرسالار»، مهدی فتحی و «امام علی (ع)»، «خانه سبز» و خسرو شکیبایی و چندین نام دیگر از ذهنمان می‌گذرند. اگر سال به سال جلو بیاوریم به «مختار نامه» نیز می‌رسیم که با بازی درخشان فریبرز عرب‌نیا همراه بوده است. در گفت‌وگویی که با کیوان کثیریان؛ منتقد شاخص سینما و تلویزیون داشتیم دلایل ماندگاری این نقش را از دیدگاه او پرسیدیم و بررسی کردیم، که نتیجه‌اش پیش روی شماست.

که این شخصیت با بازی او در ذهن من شکل بگیرد. نمی‌دانم اگر بازیگر دیگری به جای او بازی می‌کرد به چه شکل می‌شد چون این شخصیت ساخته شده و جا افتاده است. نمونه‌های دیگری هم داریم مثلاً «عمر و عاص» یک بار با بازی داود رشیدی انجام شد اما بیشتر مخاطبان آن شخصیت را با بازی مهدی فتحی به یاد می‌آورند. ماندگاری به ویژگی‌های شخصیتی خود بازیگر برمی‌گردد که فریبرز عرب‌نیا آن ویژگی‌ها را داشت و نقش را ماندگار کرد.

به نظر من خشونتی که فریبرز عرب‌نیا در بازی‌اش گذاشته است طبیعی‌تر است که به کارگردان است که به زعم من می‌توانست کمتر هم باشد، ولی قطعاً نظر کارگردان است و چیزی است که با هم به توافق رسیده‌اند. صلابتی که من منظورم است با خشونت و عصبانیت کمی فرق دارد اما به هر حال با هماهنگی کارگردان به این بعد از خشونت و عصبانیت کمی به توافق رسیده‌اند. صلابتی که من منظورم است با خشونت و عصبانیت کمی فرق دارد اما به هر حال با هماهنگی کارگردان به این بعد از خشونت و عصبانیت کمی به توافق رسیده‌اند.

از نظر خیلی از منتقدان، نگاه و عصبانیت پرکشش فریبرز عرب‌نیا نقش را برای مخاطب جذاب می‌کند؛ آیا شما هم با این موضوع موافق هستید؟

بنیاد بازی‌اش کارگردان است و من باشد، ولی قطعاً نظر کارگردان است و چیزی است که با هم به توافق رسیده‌اند. صلابتی که من منظورم است با خشونت و عصبانیت کمی فرق دارد اما به هر حال با هماهنگی کارگردان به این بعد از خشونت رسیده‌اند. اما من معتقدم که خشونت نقش کمی زیاد است و می‌توانست به جای عصبانیت تبدیل به صلابت و جدیت شود.

جداً از بازی و پتانسیل‌های شخصی فریبرز عرب‌نیا، کارگردانی داوود میرباقری در سریال «مختار نامه»، تا چه اندازه در نقش «مختار» تاثیر گذار بود و توانسته از این ماندگاری سهم بگیرد؟ خیلی زیاد! چون داوود میرباقری هم به این موضوع مسلط بوده است، هم در نوشتن این فیلمنامه موفق عمل کرده و طبیعی است که کارشناسانم دارد و به نام داوود میرباقری هم هست. او هم خوب بازی می‌گیرد، هم به نقش مسلط است و طبیعتاً راهنمایی‌هایی که کرده، بسیار موثر بوده است اما در کنار آن، توانایی بازیگر هم مهم است. به نظر من نقش داوود میرباقری هم انکارناپذیر است، هر چند که فکر می‌کنم به هر حال نقشی هست که بازی شده و در طول زمان مردم باید بگویند که ماندگار است یا نه! ماندگار به زعم من سریال «امام علی (ع)» است. «مختار نامه» بهترین کار داوود میرباقری نیست و بهترین سریال تلویزیون هم نیست. زیاد پخش شدن آن سیاست تلویزیون است که دلیل آن را نمی‌دانم که چرا سریال «امام علی (ع)» این قدر پخش نمی‌شود. در کل کار خوبی است، قابل قبول است و احتمال دارد بعدها ماندگار شود.

ExpertSoft Trial Version

فکری برای ما قهرمان را انجام دهد؛ آن کار را انجام دهد. در واقع باید بموقع کاری که درست و لازم است را انجام دهد و «مختار» این ویژگی را دارد.

خاکستری جلوه دادن و فاصله گرفتن از تقدس زایی برای شخصیت «مختار» چقدر باعث جلوه بخشیدن به این نقش شده است؟

درواقع مقدس کردن شخصیت به لحاظ فیلمنامه‌نویسی به نفع شخصیت نیست. به این معنی که کاراکترهای یک درام یا قهرمان‌های یک درام زمانی جذاب هستند که رنگ داشته باشند؛ تک‌بعدی و مقدس نباشند؛ در واقع بتوانیم رنگ‌های مختلف را در آن ببینیم و بتوانیم به آن‌ها احساس نزدیکی کنیم. معمولاً شخصیت‌های دور از دسترس، شخصیت‌های جذابی نیستند.

اما از فیلمنامه و شخصیت پردازی که بگذریم به نظر شما چه ویژگی‌هایی در شخص فریبرز عرب‌نیا باعث ماندگاری این نقش شده است و اگر بازیگر دیگری به جای او بازی می‌کرد باز هم این نقش ماندگار می‌شد؟

نمی‌دانم اگر شخص دیگری غیر از او این شخصیت را بازی می‌کرد بهتر می‌شد یا بدتر می‌شد، اما به هر حال فریبرز عرب‌نیا به دلیل داشتن برخی ویژگی‌های فیزیکی، نگاه، بدن و صلابت چهره‌اش با محاسنی که برایش گذاشتند دیده می‌شود و اقتدار قابل قبولی را به شخصیت و مخاطب می‌دهد. صدا، نگاه و همه این ویژگی‌های فریبرز عرب‌نیا باعث شد

قطعا در سریال «مختار نامه» همان طور که از اسمش پیداست محوری ترین و مهم ترین شخصیت مجموعه، «مختار ثقفی» است و البته محبوب ترین شخصیت این مجموعه هم هست. به نظر شما در شخصیت پردازی، مهم ترین اصلی که شخصیت «مختار» را ماندگار کرده، چه چیزی است؟

به نظر من هر شخصیتی در فیلمنامه باید ویژگی‌هایی داشته باشد که آن را در رفت‌وآمد بین خیر و شر قرار بدهد و به نوعی بُعد داشته باشد به این معنی که وجوه شخصیتی یک کاراکتر انسانی را داشته باشد. کاراکترهایی که کاملاً مثبت یا کاملاً منفی هستند، لزوماً شخصیت‌های جذابی نیستند چراکه شکل‌های تمام انسانی و تمام آسمانی یا شکل کاملاً شیطانی در نوسان هستند. به زعم من شخصیت «مختار» شخصیت انسانی کاملاً پرتنگی دارد و خطاهای خودش و تردیدهای خودش را دارد. از این نظر، شخصیت «مختار» در سریال‌های مذهبی ما حرکت خوبی دارد و منحني خوبی را طی می‌کند و مخاطب می‌تواند او را همراهی کند.

معمولاً در تلویزیون و سینما یمان با فقر قهرمان ویژه رویه‌رو هستیم؛ به زعم شما قهرمان سازی و نمایش یک قهرمان، چقدر باعث ماندگاری نقش «مختار» شده است؟

در درام قهرمان لازم است و قهرمان هم ویژگی‌های خاص خودش را دارد. قهرمان این سریال «مختار» است؛ او ویژگی‌های قهرمان برای تثبیت در ذهن مخاطب را دارد؛ آدم مقتدری است؛ تصمیم‌های بموقع می‌گیرد؛ قدرتمند است و می‌شود از او توقع حرکات انفجاری داشت؛ صاحب حداقل پایگاه